

Nro. 28.

A' FELS. R. CSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben, Kedden Aprilisnek 6-ik napján
1802-ik esztendőben.*

B é t s.

Ferdinand Auszriai fő herczeg, Felséges Urunknak első szülött férfi kedves magzattya, az Auszriai Birodalomnak 9 ik esztendőben járó öröksége, Generál Major Gróf Grün, és Hoffstaedter Praepostal együtt, tegnap előtt dél után a' Prater nevű kiés erdőben mulatván magát, nagy örömmel fogadtatott az ott jelenvölt lokálágtól.

A' Fels. Nápolyi királynénak Spanyol Országba leendő utazása, a' melly eleinte a' jövő Majus hólnapjára vala meghatározva, határozatlan időre halasztódott. Két Kir. herczegkis asszonyainak, a' Spanyol királyi herczegekkel leendő öszve párosítások a' jövő Septemberben fog végbe vitetödni.

A' Római udvarnak Nunciussa Gróf *Severoli*, a' ki a' múlt Martius hólnap közepe táján érkezett ide meg, azon hólnapnak 18 ik én leg előben is herczeg *Colloredo Imperialis Vice Cancellarius*, és Csász. Kir. belső ministert, azután Grof *Cobenzl* külfő dolgokra ügyelő, Status ministert látogatta meg, és mind kettőnél bemutatatta maga *credentionalis*, az az, meg hitelező levelét.

Hat nap múlva, úgymint, Martius 24-ikén, Császár és Császárné Ő Felsőeknek, nem különben a' Felső Királyi herczegeknél volt első audiencián. Az azután következett három napokon, úgymint, Martius 26, 27, és 28.ik napjain, az itt lévő ithoni és külső ministerek, és az itt lakó fő nemesség udvarlására mentek a' Nunciussnak.

A' nem régiben fel állított negyedik artilleriás regement, nem Gratzban, a' mint mondták, hanem itt, és ezen a' környéken fog őrizetben lenni. Ennek az új Corpusnak Obristmajtlicantjává, a' pattantus Corpusnak tudós Fő Strázsamesterjét *B. Vegát* méltóztatott Ő Cs. Kir. Felsőge tenni.

Az itt lévő Svéciai Királyi Követnek kérésére, következő Tudósítás iktatódott bé a' Bécsi udvari Diariumnak, ezen folyó Aprilis 3.ikán költ 28 ik darabjába.

Mivel Svéciai Király Ő Felsőge maga b. e. édes Attya, *III. Gustav* Király írott munkáinak, és másokkal való levelezéseinek nyomtatás által leendő közönségessé tételét meg engedni méltóztatott: annakokaért mindenek, a' kik olly leveleket vettek azon fejedelemtől, a' mellyeket a' Publicummal közleni lehet, ennél fogva kéretnek, hogy azokat ezen munka ki adóival közöllyék. A' melly végre, ne sajnállyak azokat vagy eredeti mi vóltokban, vagy párban, az arra meg hitelezett leg közelebb lévő Svéciai követ minis-

tereknek kezekbe szolgáltatni. Azon leveleknek birói, más meg hitelezett közönséges személyek által, egyenesen, Gr. *Oxenstirna*, Ó Excellentiájához Svéciai előbbi Fő Marsalhoz, a' Királyi vitézi Rendeknek Ritterjéhez és Commandörjéhez a' Stokholmi Kir. Posta Hivatal által is el küldhetik azokat, és bizonyosok lehetnek arról, hogy azon ki adandó munkában az ő neveik és rangjok is fel fognak jegyeztetni.

Német Ország.

A' tehén himlő óltásának haszna, szamitalan tapasztalások által meg próbáltatván, reményleni lehet, hogy nem sokára Európának minden szegleteibe bé vétetődik, és csak a' bal vélekedésekkel tellyes ember irtószik attól. — *Güntzburgból* a' Burgau Marchionatusnak fő városából így írnak e' tárgyrol.

„A' múlt 1801-ik esztendőben, ebben a' városban 323 gyermekbe óltatódott bé a' tehén himlő. Ezen vaccinalt gyermekek között sokaknak az itt uralkodó természetes himlőbe való esésre elég alkalmatosságok vólt, de még csak egy se kapta azt el. Azért, mivel nemcsak ezen, hanem több ezer példák, és tapasztalások is azt bizonyították, hogy a' valóságos tehén himlő bé óltott merge, a' természetes himlőtől az embert védelmezi; következésképen ez az egész emberi nemzetre nézve igen hasznos találmány a' közönségesen való bé vételre érdemes; tehát ennekutánna azok a' gyermekek, minden különbség nélkül, a' kiknek szüleik a' Burgau kerületbéli Physicusnak, magok tehetetlenlégekről való lófágos tanúbizonyfág levelet mutathatnak, itten, tudniillik *Güntzburgban*, ingyen meg fognak óltatni.“

A' Galvanismusnak is, melly az electrumhoz hasonló eszköznek tartatik, közönséges kezű a'

haszna lenni. — A' Thurn - Taxisi herczegségben sok liket, nehéz ballású, rheumatismussal, az az, hus hasogató nyavalyával, és arthritissel, avagy a' tfuklóban lévő nyavalyákkal, küszködött, és meg merevedett kezü 's lábú emberek, annak meg bemsülhetetlen hasznát tapasztalták. Nevezetesen egy 20 esztendőös hajadon, a' kitöbb esztendőktől fogva bal karjának minden érzékenységet elvesztette, a' galvanismus segítségé által tökéletesen meg gyógyult.

Kirchheim - Poland, a' Svéviai Kerületnek egy mező városkája mellett lévő malomban, néhány hólnapokkal ennekelötte gyermek ágyban fekvő beteg lévén a' mólnár felesége, egy vasárnap, minekutánna mind férje, mind egész háza népe, egy hat esztendőös leánykáját ki vévén, reggeli misére mentek volna: a' vele maradt bába magos hangon kezdett vele beszélni, 's azt kívánta tőle, hogy minden pénzét adja nékie által, más-ként kinos halállal fogná ötet e' világból ki végezni. — Mit vólt mit tenni, a' gyermekágyba fekütt mólnárné fel költ, a' bábát felső szobájába fel vezette, 's pénzes ládáját előtte fel nyitotta; hanem az alatt, mig a' bába a' pénz öltve szedésében foglalatoskodott volna, a' mólnárné, az alatt a' izin alatt, hogy az all szobában hagyott tsetlemő gyermeke sirna, a' felső szobából ki ment, az ajtót maga után bé tsapta, és mivel belölről ki nyitni azt nem lehetett, a' bába aszszonyt abba bé zárta, alsó szobájába futott, és hat esztendőös leánykáját evvel az izenettel hogy ő egy madarat fogott, férje után küldötte, 's hogy haza menni szeretne, meg kérte. Azonközben, a' bábának a' férje, a' ki a' malomtól nem megszűze a' felesége által hozatandó prédára várakozott, meg sajdítván a' leánykát, meg tartóztatta, 's tőle a' dolgot meg értvén, a' malom házhoz vissza vitte, a' mólnárnétól felesége kibotsatását kívánta, avval fenyegetvén ötet, hogy ha szavá-

nak nem engedne, leánykáját meg öli. De semmit nem ügyelvén a' mólnárné az ő beszédjére, kedves leánykáját ez az érzékenység nélkül való ember annya szeme láttára meg ölte, 's reá akarta az ajtót törni. De abban a' végét el nem érvén, az álló malom kereke lyukán akart bebújni, mellyet a' mólnárné észre vévén, a' malom kerekét el indította, mellynek fogai a' kegyetlen gyilkosnak minden tsontjait úgy öszve törte, hogy gonosz lelkét ott mingyárt ki fujta. Azonban a' mólnár is bé toppant a' malomba, keserves de egyzersmind bolzizúállást kívánó szemekkel szemlélte ezen szomorú játékot. Azután lármát ütven, a' felső szobába bé zárt bábát meg kötöztette, 's a' Moguntziai criminális ítélő szék kezébe adta. — Csak nem hasonló történetet említett már egyszer a' M. Kurir, evvel a' különbséggel, hogy abban tolvajok, itt pedig bába akarta a' mólnárnét meg ölni.

Frantzia Respublika.

Straszburghól Martius 27-ikén. Ma az a' bizonyos hir jött telegrafus által ide Párisból, hogy a' végképen való békekesség, a' Frantziák és Anglusok közt, az Amienfi Congressusban meg készült, és kéz alá irással is meg erőssitetett. — Ez az örvendetes izenet, a' melly leg ottan officialiter is ki hirdetődött, annál nagyobb örömet szerzett itten, mivel az Anglusoknak hadi készületeik, a' békekesség szeretőknék nagy szeget ütöttek a' fejekbe.

E' napokban, (így szól egy 19-ik Martiusi közönséges Párisi ujság levél) a' fő Conzul, feleségével, *Bonaparte Lajos* kedvesével, és néhány familiájához tartozó személyekkel együtt a' nemzeti Bibliotékát meg látogatta. Különös figyelemetességgel nézegette abban a' *N. Sándor*, 's *Caesar* emlékezet pénzeit, és a' *IV. Henrik Fran-*

czia Király fegyveres készületét. — Ennek kezébe, vévén a' kardját, ki vonta 's meg mérte.

A' Breſti kikötő helyben lévő hajók között néhány fregatek parantsolatot vettek az eránt, hogy készen tartsák magokat, hogy ekképen azon szempillantásban, a' mellyben valamely irások Párisból oda küldetődnek, a' tágas tengerre ki evezhessenek. — Polgár *Garnerin* Londonba készül, olly fel tétellel, hogy ott is a' levegő égbe utazzon. A' múlt őszeltől fogva öt izben áradt meg a' Rhodanus folyó vize, mellynek utólsó özöne Provinciának nagyobb részét úgy bé borította, hogy viznél egyebet sehol se lehetett látni. — Sok marha fúlt a' vizben, az őszi vetés pedig mind semmivé lön.

Straszburghól Martius 23-ikén. Mint bizonyos dolgot úgy irják Párisból, hogy mihelyt a' végképen való békeesség az Amiens-i Congressusban meg készül, azonnal egész erejével a' Német Ország-i Compensatióhoz fog a' Frantzia Kormányzék nyúlni, és ezen dolgot a' Bécsi, Pétersburgi 's Berlini udvaroknak egyet értésekkel a' Német örökös fejedelmeknek tellyes meg elégedésekre, tökéletességre is vinni szándékozik.

Párisból Martius 23-ikén. A' Monitörnek mai napon költ darabjában olly hivatalbeli tudósítások iktatódtak bé, a' mellyek Februarius 17-ik napján inditattak ki St. Domingóból. Ezekben azt jelenti az oda küldetett fő vezérünk polgar *Leclerc*, a' fő Conzul sógora, hogy azok a' lakosai azon sziget részének, a' melly annakelőtte is Frantzia Országhoz tartozott, a' Frantzia hadi seregeket nagy örömmel fogadták el, és hogy tellyes gyomrokból utálták ezek *Toussaint* fekete Generált. — A' *Port Republicain* nevű kikötő hely (ennekelő te *Port-au-Prince*) General *Boudet* által meg hódoltatott, és hogy Admiral *La Touche* a' fekete pártos lakosokkal egy-néhányszor tüzesen viaskodván, őket meg verte,

's minden erősségeiket el foglalta. Magában a városban keves kár esett. Számos magazinumok, puszkaporos hordók, és az ellenségnek egész kasszája, a' mellyben két millió és 300000 livez kész pénz volt, a' győzedelmeknek kezekbe estek. — A' Frantziák részéről 15 ember holt meg, 's 80 sebet kapott. — Ezen idő pontjában, General *Humbert* is meg hódoltatta a' *Port de Paix* nevezetű tengeri várost, 's egészen széllyel szórta a' pártos feketéket. — *St. Domingónak* annak előtte Spanyol Országhoz tartozott részében Mulatt General *Clervaux*, a' *St. Jagói* püspök únszolására, magát *Leclerc* Fr. fő vezérnek alája vetette. — Egy *Leplume* nevű más fekete General is azont mivelní szándékozott — 700 Mulatták, a' kiket magától *Toussaint* el üzött, Frantzia hadi szolgálatba áltak. — Evvel a' fekete Generalissal alkudozásba botlátkoztak a' Frantzia Generálok, de mivel ezre vették, hogy ő az által csak időt nyerni kíván, mind az ő, mind a' General *Kristof* fejére jutalmat tett fel *Leclerc* fő vezér Februarius 17 ikén közönségesse tétetett hirdetményében, 's meg parantfólta, hogy a' ki őket hol talállya, mingyárt öllye meg. — A' *Gantheaume* és *Linois* Admirálisok' hajó sereg osztályai is, az azokon lévő ki szálló hadi seregekkel, a' *Tuloni* és *Kadixi* kikötő helyekből *St. Domingóba* mentek, 's oda szerentséssen el is jutottak. — Azok a' Spanyol hadakozó hajók, a' mellyek a' *Bresti* flottával ki eveztek, *Havannah* felé folytatták útjokat. — A' *Batava* Respublika eskaderje is, a' mellynek a' *Hollandiai* coloniákba menni kellett, oda váratott. — A' *Dessaix* nevezetű Fr. linea hajónak az a' szerentsetlensége volt, hogy egy tengeri köszálba ütközvén, elfüllyedt, szerentsére minden azon volt ember, és a' rajta volt portékának nagy része is a' tenger fenekére való merüléstől meg menekedtek.

Nagy Britannia.

A' mi közönséges újság leveleink (így írnak Martius 15 ik napján Londonból) azt állattya, hogy az Amiensi Congressusról küldött officialis irásból a' végképen való békeffégnek tökéletességre leendő menetelét méltán lehet reményleni. — A' tengeri dolgokra ügyelő ministernek Lord S. Vincentnek ide lett hivatása is azt mutattya, a' ki flottainknak ki evezések vegett adott parantsolatját vissza is vette. — A' *Napper Tandy*, Francia Ország közbenvetésére lett szabadtságba való helyheztetése, és a' közönséges fundusnak (melyet itt Bétsben Obligationának hivnak) felhagásais nagy reményféget nyujthatnak a' békeffégnek tökéletességre leendő meneteléséhez.

Londonból, Martius 16 ik napján. A' *The Times* nevezetű ministerialis újság levélnek mai napon költ darabjából azt olvassuk, hogy a' vég-sőjbékeffégnek mássa, tegnap reggel, két órakor küldetett volna Amiensbe vissza, minekutánna a' Fels. Király maga is el olvasta volna azt. Egy nappal az előtt, Lord *Hawkesbury*, a' több Kir. Ministerekkel együtt egész nap, a' külfő dolgokra ügyelő Cancellariában várakoztak a' Királyhoz Windforba küldött kurirnak vissza jövetelésére, de a' ki tsak éjfelkor érkezett ide. Leg ottan, a' bekeffég tzikkelyeinek maga keze alá irásával való meg erőffitésére is tellyes hatalom küldetett Amiensbe Lord *Cornwallisnak*. — A' Parlamentum utólló ülésében hozszas panegyrica óratiót mondott *Fox* Úr a' minap meg hólt herczeg *Bedford* disfiretére, de egyfersmind egy olly nagy érdemü ferfiúnak el vezetéséből származott határ nélkül való keferüféget sem titkolhatta el.

Londonból Martius 15-ik napján. Az Alsó Parlamentumnak 15-ik Martiusi gyüllésében, az *Income Tax*áról (melly szerént, minden Anglus 10 pro Centumot tartozik a' maga jövedelméből

és nyereségéből elztendönként fizetni) vólt a' beszéd. *Jones* Úr, mint olly dolgot, a' melly a' lakosokat t'falásra szoktattya, ártalmas, és a' jó erköltsökkel ellenkező dolognak nevezte azt. — *Addington* minifter erre akként felelt, hogy ő ezen tárgyról való értelmét rövid idő múlva kifogja nyilatkoztatni. —

Azután a' mostani Oppozitzióznak egyik nevezetes tagja *Ropson* igen mérges oratiót mondott a' minifterek ellen: A' mostani minifterek, *ugymond*, egy hajszállal sem jobbak az előbbieknél. — Ezek is véghetetlenül tékozollyák a' Status kintsét, a' mellyről egész Europa gunyolódva beszél. Ez a' pénzbéli nagy vesztegetés nem fokára közönséges bankerotra juttattya a' Statust. — Majdan a' rettentő adosság intereffének fizetésére is elégtelen leszen a' nemzet, az adosság egy részének ki fizetéséről pedig még tsak álmodni sem lehet. — Azután minifter *Addington* ótfárolta, azon okból, mivel ez azt mondotta, hogy azon két millió font sterlingre, a' mellyet 130 ezer hajós katonak két hólnapig való tartására a' Parlamentum rendelt vala, szükség nem leszen. Ollybá tartom, *ugymond Ropson*, mintha azt mondotta vólna más izokkal a' minifter az ellenségnek: Két hólnap alatt békefféget fogsz t'finálni, és így tsak addig leszen minékünk a' mitengeri erönkre szükségünk. — Bámulok, ekként fejezte bé maga beszédjét *Ropson* úr, a' *Bonaparte* felette való nagy talentomán; de ha nékem az ő Királyi Fellege Status Tanatsában voksom vólna, azt sürgetném, hogy a' végképen való békeffégnek kéz alá irással való meg állítására egy nap határozódna meg. — Mint ember, és Anglus azt mondanám: *Eddig jöjj, 's ennél tovább ne!*

Londonból Mártius 17-ik napján. A' Felső Parlamentumnak e' folyó hólnap' 15-ikén tartott gyüllélében Lord *Carlisle* ekként okoskodott: —

„Minthogy, *ügymond*, a' *praeliminaris*, az az, előjáró békeffégek kéz alá irással való meg állításától fogva, Frantzia Országának környülállásai nagyon meg változtak, szükség, hogy az ő Királyi Fellege ministerjei is akkor, a' midőn a' végkópen való békeffégről a' Parlamentum gyűlésében vetélkedes leszen, az elsikbe tétetendő kérdésekre meg felellyenek. Hogy nemzetünk becsületének és tekintetének fenn tartása végett, néhány napoktól fogva fenyegető hangon beszélnek ministerjeink, a' nékem nagyon tettzik. A' békeffég előjáró tzikkelyeinek kéz alá irással lett meg állításától fogva Frantzia Ország a' Cisalpina Respublikával öregbitette meg a' maga uradalmát. Ezen *praeliminaris* békeffég előtt még olly hatalmasság vólt, a' mellyet a' szem el láthatott, 's az elme meg gondolhatott; hanem a' Cisalpina Respublikával való nevedése után, egy olly Oriás lett belőle, mellynek az eget éri a' koponyája. — Azt mondják, hogy a' közép Tengerben egy kikötő helyet, északi Amérikában a' Lovisianai tartományt, a' napkeleti és napnyugoti Floridát, 's déli Amérikában egy olly darab földet tett magáévá, a' mellynél fogva Braziliának parantsol. — Jól meg kell ezeket a' mi ministerjeinknek fontolni, 's magokat eleve el készíteni arra, hogy az általok készitetendő végképen való békeffégre nézve, magokat elegendőképen meg igazithassák s. a. t. Mindezekre minister Lord *Pelham* Lord *Carlisle*nek meg felelt, és azt is meg igrte, hogy a' jelenvaló békefféges alkudozásokról számot fognak a' ministerek a' Parlamentumnak adni. — Hogy pedig néhány napoktól fogva más hangon szollanak a' ministerek, annak meg magyarázására még most idő nincsen.

Londonból Martius 17-ik napján. Az alsó Parlamentumnak egyik gyűlésében, Admiral *Berkeley* azon vólt, hogy a' tehén himlő óltása fel

találójának, Orvos Doctor *Jennernek* illendő penzió rendeltessen. Ez a' férfiú, *úgy mond*, a' tehén himlő bé oltásának fel tatalása, és fel állítása által, magát egész Európában nevezetessé, és az emberiségre nézve felette érdemessé tette. — A' tehén himlő oltás meg betsülhetetlen talalmány, a' mellynek minden kétségen kívül való hathatósága, a' minden nyavalyáknál gonoszabb nyavalyát, a' természetes himlőt e' világból ki irtya. — Hogyha ezt a' talalmányt D. *Jenner* el titkolta volna, felette sok kintfiet gyűjthetett volna magának; de az emberi nemzet eránt való szereteté közönségesse tette azt ő véle. — Az illy ember méltó a' nemzet háladatosságára, a' mellyet hihetőképén meg nem tagad ő tölle a' Parlamentum. Mindenek olly bizodalomban vagynak, hogy Orvos Doctor *Jennerre* nézve kedvező végzést fog a' Parlamentum hozni. — A' herczeg *Bedford* temetségének alkalmazásával, egy igen otsmány dolog történt, melly abból állott, hogy a' zabolátlan köffég, a' herczegnek 600 ezüst szegekkel és pompás tzi-merekkel fel ékesitetett koporsóját el rablotta. — Azon zenebonának öregbitésére, sok titkos Londoni tolvajok alkalmazottságot találtak, a' melly alatt a' temetségre gyűlt magános személyeknek pénz táskáikat meg lehetőssen ki üresítették. —

Orosz Birodalom.

I. Sándor Fels. Orosz Császár azon kemény censurat, a' mellyet néhai *I. Pal* Császár a' könyvfajtókra nézve rendelt, egészen el törölte, és minden jó's hasznos munkáknak ki adására telylyes szabadságot engedett a' könyvfajtóknak.

Berlini Orvos Doctort és Kir. udvari Tanácsos *Schulz* Urat, a' ki néhány hónapokkal ennek elötte, a' tehén himlő oltása végett Péters-

burgba utazott, ottan való foglalatosságának elvégzése után, 2000 arannyal ajándékozta meg, és a' leg kegyelmesebb ki fejezésekkel botsátotta vizsza *I. Sándor Császár.*

Néhai *I. Pál Császár*, az Orosz tanuló ifjúságnak egy átallyában meg tilalmazta a' külföldi Univerzitásokra való menetelt, és az orvosi, 's egyéb hasznos tudományoknak idegen Országokban való tanulását. — A' Pétersburgi Senatus, a' múlt Februárius 26-ik napján egy Csász. Ukazet. az az, parantsolatot küldött az oda való Medicum Collegiumhoz, mellynek következő vólt a' foglalattya: Minthogy azok a' környülállások, a' mellyekre nézve az Orosz ifjuságnak, az orvosi tudomány más Országokba való tanulása egy Febr. 23-ikán 1799 ik elztendőben költ Ukaze által meg tilalmaztatott vala, meg változtak, és az idegen tartományokkal való egygyesség fel szabadítatott: arra való nézve mi a' fellyebb említett tilalmat el töröljük, 's parantsolljuk, hogy mostantól fogva, az Orosz Nemzetből való ifjú Seborvosok, az orvosi tudomány minden részeinek tökéletesebb meg tanulása végett küldettesnek ki idegen Országokra s. a. t.

Nem régiben egymás Cs. Ukazét is hirdettetett ki azon Pétersburgi Senatus (Az Orosz Birodalombéli fő kormányzék Senatusnak nevezetik), melly által, azt a' nemes ifjakból álló plánta oskolát a' mellyet 1797 ik elztendőben, néhai *I. Pál Császár* állított vala fel, nemtsak jóvá hagygya és meg erőllíti, hanem az annak fenn tartására rendelt 11200 rubelből álló summa pénzt, 12000 rubellel szaporittya meg *I. Sándor Császár.* — Ennek a' plánta Oskolának az Orosz Birodalom törvényeinek, és a' törvénybeli tilzta irás módjának, és a' Logikának tanulása a' fő vége. De egyizersmind azoknak a' tudományoknak, a'

mellyek eddig! abban tanitattak, ugymint a' Német és Frantzia nyelveknek további tanulása és gyakorlása is parantsoltatik. Ez az intézet 30 nemes ifjúból, és 15 olly ifjaktól áll, a' kiknek attyaik a' fő Collegiumokban alsó hivatalt viselnek. Mind a' két rendbé ick a' Korona kasszájából tartatnak, evvel a' különbséggel, hogy a' nemes ifjakkak tartásokra 200: az utólsóbbaknak pedig 150 rubel van rendelve. Ezeken kívül más nemes ifjak is bé vétetödeek abba, de a' kiket magok a' szülek tartoznak tartani, 's ezeknek 50 nél többre nem mehet a' számok. — A' nemes ifjak ezen planta oskolából leendő ki menetelek után a' titoknokok mellé fognak segítségül adatni, az utólsóbbak pedig mindjárt valóságos szolgálatba állitotnak bé Cancellista rangal s. a. t.

A' Krimiai fél szigetnek, a' melly most *Tauriának* neveztetik, ennekelötte egy fél millióra tötetödött a' népessége. Mivel pedig annak II. Katalin által lett meg hódoltatása előtt sok keresztény lakosaik az Orosz, azután pedig sok Tatárok a' Török Birodalomba mentek által, 1793-ik esztendőben 157132 főre ment a' lakosok száma. Az ott lévő Tatár Muftinak, az az, Fő Papnak, General rangja, 2000 rubel esztendőbeli fizetése van, és vele együtt azon 6 Ülemások, az az, törvénytudók, a' kik közül mindenkor a' leg öregebb választatik a' Muftifágra, formállyák a' Consistoriumot.

Helvétziai Respublika.

Bernából, Martius 20. ik napján. Az Amiens-i végképen való békesfégnék kez alá irással leendő még erőllítését, ez a' Köz Társaság nagyobb szívbeli sohajtások közt, soha sem várta, mint most, nagy reménységgel lövén az eránt, hogy azon alkalmatossággal a' mi sok szenvedéseinknek

is vége lesz. Azonban mind több több Francia hadi seregek gyűlnek határainkon öszve. — Nem régiben a' Lassarezi kastélyból, minden Waatlandiát tárgyazó documentumok, erőszakosan elragadtattak. — E' történt a' *Pierrei* kastélyban is, a' melly dologról sokféleképen gondolkoznak és szólnak a' Helvétziai Politicusok.

Elegyes Levelek.

A' tört gyömbért igen hasznos eszköznék tartják némelleyek a' podagra fájdalmainak enyhítésére. Egy *Banks József* nevezetű Londoni gazdag podagrícus úr, annak önnön magán nagy háznát tapasztalta. Ő minden reggel két kaffé kalán tört gyömbért veszen egy ittze tejbe bé, mellyben egy kevés kenyeret és nádmezet kell meg főzni. — Ezen eszköz által a' podagra fájdalma nemcsak meg enyhítetik, főt ha az vagy a' gyomorba, vagy a' föbe veszi magát, onnan a' testnek alsó részeire, tudniillik a' lábakba le húzatik.

Hágából Martius 15-ikén. A' Párisban lévő Orániai örökös herczeg, ott való mulatásától fogva a' vele lévő tisztekek együtt, külön külön, mind a' Conzuloknál, miad a' ministereknél gyakran ebédelt. Különös dolognak láttatik az a' szövetséges Belgáknak, hogy mind a' Hágai Frantz. követ, polgár *Semonville*, a' ki is most Párisban vagyon, mind a' Madritti Kir. udvarhoz rendelt, és most Párisban lévő Hollandus követ polgár *Meyners*, az említett Orániai örökös herczeggel együtt azon ebédekre hivatalosak voltak. Mind ezekből azt a' következtetést húzzák ki, hogy az Orániai herczegi háznak rövid idő alatt kifogva a' szenvedett kára pótoltatni, és hogy a' Batava Respublikának is végképen meg határozodik a' sorsa.

A' Párisi Municipalitas, avagy polgari Ma-

gistratus olly rendelést adott ki mostanában, melly szerént, senkit sem leszén szabad ennek-utánna a' templomok körül való temető helyekbe temetni, hanem a' várason kívül, leg alább egy Frantzia mélföldel, három temető helyek mérettek a' végre ki. Mindeniknek közép pontján egy gyászos szála építetik, a' mellyben a' halot kisírók öfzve gyűlhetnek. — A' holt testeket kézen vinni, többé szabad nem leszén, hanem arra rendelt gyászos szekereken fognak a' temető helybe ki vitetödni. — A' szegény sorsú emberek a' város, helység, vagy a' közönség költségén temetödni el. — A' sírok felibe epitafiumokat tenni szabad leszén.

Nápolyból Martius 9-ikén. A' Frantzia első Conzulnak Adjútansa, polgár *Lebrün* (a' harmadik Conzulnak a' fia), ezen hólnapnak 6-ikán, vissza jött ide *Palermóból*. A' Fels. Nápolyi Királynál egy egész óráig tartott audientzián vólt, az első minifterrel pedig General *Actonnal* több izben conferentiát tartott. Itten, tegnap a' korona herczegnél mutatódott bé, a' ki különös betsülettel fogadta ötet. — A' Siciliani Parlamentum, mellyet egy hirdetménye által a' király ide hivatott, ezen hólnapnak 5-ikén fog itt, öfzve gyü'ni.

Párisból 20-ik Martii. A' mi egyházi dolgokra ügyelő minifterünk, polgár *Portalis*, egy planumot készített, és adott bé a' Kormányfizeknek, a' melly szerént tudniillik ennekutánna Fr. Országban az egyházi alkotmánynak inteztetödni kellene. Ugy mondják, hogy közönséges kedveségét talált volna minifter *Portalisnak* ez a' planuma, a' melly három hólnap múlva végbe is fog vitetödni. Mondják, hogy a' Romai sz. Pápa Concordatája is azon alkalmasossággal fogna közönségeslé tétetödni.

Magyar Ország.

Nagy Váradról Martius Havában. Titt. Eperjesi *Testina Mihály* Urat, az ide való Kir. Fő Oskolában, a' szelid Tudományoknak öregbik Tanítóját, a' Jénai Herczegi Tudós Társaság; mellynek fő tze'llya Német Országban a' Deák nyelynek, és a' szép tudományoknak mívelése, 's virágoztatása, e' folyó esztendőben, a' múlt Februarius hólnapjában, maga *correspondens* tagjává választani, és nevezni érdemesnek itilte, mellyről a' szokott diplomat nékie ide N. Váradra meg is küldötte.

Híradás.

Két esztendővel ennekelötte, három versben tettünk újság leveleinkben arról jelentést, hogy ide való érdemes kereskedők, ugymint: *Stattler* és *Nagy József* urak, Magyar Országgi *Vad Safránt*, akármennyi lesz az, illendő árron meg venni, mindenkor készek lesznek. Arra való nézve jelentetik, hogy a' kinek illyen, de jó, vad safránnya felesen vagyon, azt, vagy a' Pesti, vagy a' Debreczeni vásárookra, a' mellyeken, fent nevezett Bécsi kereskedő, Titt. Nagy József Ur; maga is jelen lenni szokott, hozzá vigyék bé, vagy pedig, ha Bécshez közelebb laknának, egyenesen küldjék azt ide.

Egy fél árkus Tóldalékkal.

D. D. S.

T ó l d a l é k.

*A Magyar Kurirnak, Aprilis' 6 ik napján
költ 28 ik darabja mellé.*

Magyar Ország,

Zemplén Vármegyéből, Martius 15. ik napján.

Méltóságos Semsey András Úr Eö
Nagyságát, midön Felséges Urunk Kirá-
lyi személyes jelenléte Törvényfzék-
béli Helytartójának nevezni méltóztatott,
e' következő Deák versekkel meg
tisztelte egy régi hív tisztelője:

Szivnáj Antal.

De Ponto.

F a m a s.

Hic, ubi me tellus piscoso cincta Tybisco,
Cumque suo Bodrogh juncta Latorcza videt.
Vere novo, patula fors unicus aede sedebam,
Ultima pars lucis, primaque noctis erat.
Sollicito tristes volvebam pectore curas:
Quali sit stagnans arte colendus ager?
Vinea quo sumptu? — Celeri cum foemina passu
Venit, ab ore volens edere mille sonos.
Nec cohibere potens linguam, per Regna, per
urbes
Garrula, multiloquax, mobilitate falax.
Contremui fateor, nam ad quid jam foemina no-
bis?
Qui jaceo pigro pondus inane thoro.

2
Ut tamen accessit, vires, animumque resumpsi.

Conantique loqui talia verba dedi:

Quid tibi nobiscum est? nec vires nos tibi jungi,

Nec casti admittunt jura marita thori.

Abscede hinc formosa! scias non sum amplius
ille,

Quem nosti quondam, corpore, mente valens.

Dum fueram Budæ tenerorum lusor amorum,

Et cecini argutis carmina plena jocis.

Jam mihi deterior canis aspergitur ætas,

Nec juveni lusus qui placuere, juvant.

Adde mala, et nostros animo circumspice casus,

Mens quibus, et corpus debilitata labant.

Ut cecidi, cunctique metu fugere ruinæ,

Versaque amicitiae terga dedere meæ,

Ipsa Venus vitat curis obfessa molestis

Tecta, odit septas anxietate fores.

Risit; et O! quam te fallit sententia! dixit,

Qui me forte lupam, prostibulumque putas.

Fama ego sum, non illa levis, sed nuncia veri,

Quæ comitor Magnos ambitiosa Duces.

Læta fero: TUUS olim, et nunc TUUS ille PA-
TRONUS,

Pars desiderii maxima penè tui

ANDREAS de SEMSE, locum personæ Regis, in
illa,

Cui sunt Regalis credita jura fori

Obtinuit TABULA; illius Præsesque Senatus

Est, quem Nobilium legifer ordo facit.

Excultum ingenium, grataeque modestia frontis,

Solius publici maxima cura boni,

Cana fides, placidi mores, mens nescia fraudis,

Hunc illi unanimi voce dedere locum.

Convenere hominum vota hic, et vota Deorum,

Patria sic voluit, Cæsar, Apollo, Themis.

Dixit, et abscellum pennis sublata parabat,

Detenta amplexu sed fuit illa meo.

Siste precor! peii, modicoque revertere passu,

Ire vides panfas in tua colla manus.

3

Quam fueris mihi grata? refer; dignetur et ul-
trô

Ut prodesse meis, meque fovere, roga.
Finieram. Volat illa, simul plausere volanti
Musæ, et festivo signa dedere tono.

Pest Vármegyéből Martius 3 ik napján 1802.

Tsergedező patakos gyönyörű víz mennyit
erezített

A' Duna folyta felé tseppeket érned elé
Még meg több Nemesebb különösebb jóra menen-
döt

Austria, 's a' Magyarok, érjenek egyben
azok!

Zürzavarak múltak kegyetlem szikrája közelget
Ah szép napra derült, a' mi zavarba merült,
Fő Nemes érdemesebb ragyogó ma viézi Nemesség
Élet erére vezet, ad tudományra kezét,
Bölts tudomány nevelés módját Európa tanittya
Rendtartása dolog, lelke körülte forog.

De még a' halálról is valamit.

Generális és Gróf Quadányi halála

Sok Nemes szívekben nagy érzést találta
Egy, ki esmérőse nem vólt nem esmérte,

Tsak másoktól ötet hallani ditserte
Meg vallya érdemét munkáira nézve.

Kivánnya áldását reája tetézve.

Tudomány kard élit soha el nem vészti,

Példa Gróf *Gvadányi* sírhalmára télzi:

Természet ide tett, akarki 's mi vóltam

Élek még híremben Músáimmal szóltam,

Lám így e' világnak el múlt' ditsőffége,

Bár legyen élete Nestor időffége.

Már *Gvaddnyi* után Major *Csizi* készül
 Mitsoda? Podagra, e' még halált nem szül,
 Nem szül; de meg vallom szép kettős levelek
 Mellyeket ők írtak, ki nem volna velek?
 A' Báy *Patay József* Úr is meg holt
 A' ki a' múlt nyáron utólszor véllem szólt
 Hív kedves barátom 's atyámfia része
 Egyikben ő benne már is el enyészte.
 Adjának az egek sok olly igaz szívet!
 És a' kik esmérték kívánnak olly hívet.
 B. B. S.

Gömör Vármegyéből, Martius 19 ik napján

Méltóságos Püspök *Szányi Ferencz* Úrnak, a' *Rosnyai* megyejében való jövedele le irásának folytatása.

„Ezen *Berzete* nevű helységének határában dellyesti fél óra tájban meg érkezett. Kinek is jövetelét igen kevéssel az előtt meg értvén *Tek. Markusfalusi Márjaffy István* Úr ezen *Gömör Vármegyének* sok esztendőig volt *Substitutus Vice Ispánja*, és három Ország Gyűlésén nevezetes, és a' jövő Pünköst *Havában* tartandóra is választott Követtye, mint a' nevezett helységnek leg főbb birtokosa, számos több Urakkal dízes öltözetenben több kottikon — majd csak nem a' határ szélire ki menvén, a' hintajából három izben is ki kelni akaró Méltóságos Püspököt nagy kérelemmel, 's mint egy erővel abban megtartóztatta, 's következő rövid köszöntéssel tisztelve fogadta.

Méltóságos Megyés Püspök Úr!

A' *Szent Hístória* írója, emlékezetben hagyta *Abrahámnak* azon tselekedetét, melly szerint ő *Melchisedek* eleiben tiszteletnek jeleül kenyeret és bort vivén, tölle békeféget és barátságot kért. — Mi, sem kenyeret, sem bort nem

hoztunk Nagylágodnak; hanem szerető szivünket, 's hiv tiszteletünket ajánlyuk, ki kérvén aláza-
tossan várakozó kebelünkben, 's igaz szivelléggel
fogadó szégény házamboz való maga meg alá-
zását, és szomszédági barátságai barátságát. Ki-
ványuk e' mellett színt nem esmérő szivel, hogy
a' Jó Isten Nagylágodnak betses életét, Püspöki
Megyéjének böldegítésára, Nemes Vármegyénknek
hasznára, édes hazánknek javára, és minden hoz-
zá folyamodóknak segedelmére jó egésségben,
hosszas időkig nyujtsa. Agyon nyugodalmas, tse-
des, békelléges, 's türedelemmel tellyes nagy
számú elztendőkig tartó igazgatást Nagyságodnak.

Ezen köszöntést, és tiszteletét, rövid, de
fontos szókkal meg köszönnén Ő Nagysága, ba-
rattságát különösen ajánlotta: Igy azután a' Má-
riássy Urak által egy dombon el rendelt ágyúk
ropogási, 's a' Reformáta Ekklesia szép harang-
ja és a' kápolnátska harangjai szüntelen szólló
hangjai alatt a' falusi sok számú népnek ki álló
serege között, a' Mariássy István Úr kastélyában
a' számára uszóssan el rendelt szobákban, a' ház-
nak Asszonya T. Csoma Zsófia Asszony által
fel vezetve, és a' háznál lévő számos Uri
vendegek társalágokban fel kiseretve, délutáni
öt óráig való pihenést, és a' déli ételtől leendő
megtartóztatást ki kérvén, áhítatoságához hoz-
zá látott: hét órakor a' nagy evő szobában a'
vatsorához ki jött, a' függő, 's falakon, aszta-
lokon, 's minden szobákban, 's azoknak abla-
kaikban égő sok vialz gyertyák, külfő, és belső
folyosókon (mellyek mind sok számú métsesekkel
ki világosítva valának) lobogó ragyogással, ékes
mu'sika szó, 's hirtelenében készített arra ének-
lés alatt vatsorált. — Gyönyörüsége vala a' Püs-
pök Ő Nagylágának főképen ezekben, hogy az
házi Gazda három elztendő fiaiskája édes atya
Ura rendeléseből, ezen verseket mondotta:

Antistes Szányi quem provida fata dedere
 Nobis ecce venit, plaudito, Rosnaviam.
 Hic decus Ecclesiae fulcrum Cleri, atque Corona
 Nobilium; vigilans Pastor Ovilis erit.
 Is Pius in Numen, Regi Patriaeque fidelis,
 Urbanus cunctis, Largus egentibus est.
 Musae hunc Fautorem, Clerus veneratur Episco-
 pum,

Nobilitas fratrem, Rosnavidaeque Patrem.
 Rosna VIDVMqVe rosae fragrabVnt sVaVIVs
 Inter?

Szányanas rVbeas qVas CoLIt ILLa rosas:

Eleibe a' tizenkét elztendős legkissebb ékes-
 sen öltözött Kís Asszonykája pedig az éneklett,
 's itten le irt áriát, mellyet egy rozmarinból
 mesterlégeffen fuzott koszorú fedezett, ezüst tá-
 czán tisztelő mély térd hajtással által nyújtotta:

Salve Magne Praesul! Sponsae solatium.

Hanc petis a' longo, quam Tibi dat ordo
 Meritorum.

Sponsus Tu Sponsae Fides Fideli es;

Et Pastor Ovium fides Fidelium

Fides & Spes.

Salve Magne Praesul! meta charitatis

Venis Tu cum rosis ad rosarum vias

Et Pietatis.

Protector Tuorum, sis Fautor cunctorum

Charitate pugnes; Charitate vinces:

Sic eris Charitas etiam Charitas.

Salve Magne Praesul! Splendor Nobilium

Quos claudit Torna, Gömör, Újvár, Neograd,

Hont, & Scepusium:

Hos ama, fove; Hi summe te recolunt

Ac in Te Fratrem reputant atque Patrem

Chorda Nobilium! Chorda Nobilium!

Ezeket azon ártatlanoktól könyvező szemek-
 kel el fogadván, azon közöntélt: engedje az Is-
 ten Ő Nagyságának az által nyújtott koszorú alatt

Püspöki Jubileumát tartani, ágyú szózat mellett követte. A' vatsorátúl felkelvén, külömbkülömb féle tárgyakról tartott nyájas, 's tudománnyal rakott beszélgetéseit darab ideig folytatván, aluvó szobájában le nyugodott. — Más nap a' Berzétei kápolnában elment Ő Nagysága, 's az oda sereglett népnek Püspöki áldást adván, a' midőn a' kastélyban vissza tért, a' szomszéd Rosnyó Püspöki városbúl szép lovakon és finos öltözetekben, a' Máriássy Úr kivánságára 40 le érkezett nemesség által meg tiszteltetett; Consiliarius, és a' tizenhat Szepességi városoknak Adminisztrátora T. Okolitsányi József és Bányász Consiliarius Szomólnoki Inspector, Drevenyák Ferencz Urak, 's velek jött sok számu biztos társaik, azon szerint a' Rosnyai Nemesség Directora Nemzetes Mólnár András Úr által ékes beszédekkel köszöntetvén, azokra alkalmaztatva szivét érdeklő szavakkal felelt. Így annak utánna első Martiusban, reggeli tized fél órakor a' Ház Urának 's Asszonyának, szállás adásokat és ki mutatott szives indulattyokat (melly mivel nem várt 's Protestansok által esett, kedvesebb vala) szivreható ki fejezésekkel, 's az egész Háznak megáldásával, megköszönvén Ő Nagysága a' Gazdának érzékenyen mondott, és általa is könyves szemmel fogadott köszönő elbútsúzását, melly illyetén szokkal esett meg, ki halgatta:

Megáldatva vala az Obed Édom háza különösen addig, míg a' frigy láda nalla tartatott. A' Nagyságod szegény házamhoz lett maga meg alázással, kedves, és nyájas mulatással, nagy lelkéhez illő, kevélység nélkül való kegyes, 's tudós barátkozással, mint egy frigy láda gyanánt voltak, és emlékezetben meg is maradnak, Nagyságodat hiven tisztelő házamnál, 's ugyan ez által azt szerentésnek is méltán tarthatom.

A' nagy Emberek nemes tetteiket fa, kő, réz, emlékeztető lozlopokra szokta fel metszeni

az Emberi kéz; én Nagyságod nemes lelkű maga meg alazással emlékezetét nem emberi kéz által öntött, rakott, 's faragott néma oszlopokra jegyezem fel; hanem az Isten által alkotott érzékeny szívem tisztelő táblájára háladatosságom jeléül mélyen bé vésem, 's maradékimra is által adom ezen szókat:

Minthogy Püspök Szányi Házamnál mulatott;
Legyen érte élte, 's hólta meg áldatott.

De mivel önként való szives tiszteletemet úgy, a' mint Nagyságod méltósága meg érdemlette, 's kívánhatta volna, tselekedettel tokélliesen ki nyilatkoztatnom nem lehetett, arrúl alá-
zatossan meg követvén Nagyságodat instálcom, hogy azt nem a' nem akarának hanem az igen rövid időnek, 's tsekély tehetségemnek tulajdonítani, engemet, 's tisztelő háamat kegyességében, 's szomszédfágos barátságában továbbra is meg tartani méltóztasson. Ezek után hat lovas dízess hintójára fel ült, a' Rosnyai Nemes negyven lovasokat, a' Vármegye zászlója alatt szép rendel, az után az azt követő tsinos de nem veztegetve fényes elő járó két lovasait előre eresztvén, sok számtalan kotsi kísérésével szüntelenül vont harangok lármája alatt Berzétérül ki indulván, a' Rosnyai határ szélire a' várakozó Biztosok közöntését szivessen elfogadta.